

Нестечук Наталія Миколаївна,

вчитель хімії,

Старокостянтинівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8

Старокостянтинівської міської ради Хмельницького району,

м. Старокостянтинів, Україна

natalyanest15@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ «МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ» ДЛЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність та особливості теорії «множинного інтелекту» Говарда Гарднера. Акцентована увага на особливості кожного типу інтелекту.*

***Ключові слова:** інтелект; множинний інтелект; здібності; гармонійний розвиток.*

***Annotation.** The article examines the essence and features of Howard Gardner's theory of «multiple intelligence». Focused attention on the peculiarities of each type of intelligence.*

***Key words:** intelligence; multiple intelligence; abilities; harmonious development.*

Вступ. Сучасні перетворення в суспільстві, нові стратегічні орієнтири стосовно розвитку економіки, відкритість суспільства, його швидка інформатизація та динамічність кардинально змінили вимоги до освіти. У цьому контексті головною метою освіти стає не просто накопичення знань, умінь та навичок, а заснована на цих засадах особистісна, соціальна та професійна компетентність, тобто вміння самостійно здобувати, аналізувати, ефективно використовувати інформацію та працювати у швидко змінюваному

світі. [1, с. 32]. Здібності кожної людини, її індивідуальні особливості є результатом її розвитку.

Мета статті - дослідити суть поняття «множинний інтелект» та механізм його розвитку.

Результати дослідження. Інтелектуальні здібності є рушійною силою кожної людини і, як наслідок, розвиток суспільства в цілому. Кожна людина виявляє власні здібності в певній діяльності.

Що ж таке інтелект? Визначень поняття «інтелект» існує безліч. Наприклад, Вікіпедія трактує це таким чином: інтелéкт (від лат. *intellectus* «відчуття», «сприйняття», «розуміння») — це розумова здатність, яка охоплює здібності до навчання, міркування, вирішення проблем і адаптації до нових ситуацій. Це включає в себе здобуття, розуміння, збереження та застосування знань у різних сферах, що демонструється через логічне мислення, креативність, абстрактне міркування та ефективне прийняття рішень. [2]

За своєю суттю інтелект відображає здатність розуміти зв'язки між ідеями, встановлювати зв'язки та вирішувати проблеми, використовуючи доступну інформацію. Це передбачає не лише здатність здобувати знання, але й здатність ефективно застосовувати їх у різноманітних контекстах. [2]

До недавнього часу в теоретичних дослідженнях, присвячених проблемі інтелекту, була прийнята точка зору, що інтелект – це загальна вроджена здатність, тією чи іншою мірою притаманна кожному індивіду [3]. Ми звикли, що рівень інтелекту перевіряють за допомогою тестів на визначення ІГ.

Є думка, що існує низка предметів (напрямків), в яких людина може проявити свій інтелект. На противагу цьому твердженню в 1983 році доктор Говард Гарднер, професор Гарвардського університету, розробив теорію «множинного інтелекту». У 1983 році дослідник описав сім типів інтелекту у книзі «Frames of Mind». А в 1999 році в книзі «Intelligence Reframed» додав ще два типи. Тож на сьогодні існує 9 типів множинного інтелекту за Гарднером, що допоможуть зрозуміти справжню суть інтелекту будь-якої людини [4].

Гарднер припустив, що люди мають не тільки інтелектуальний потенціал, даний їм від народження, а й багато різних видів інтелекту. Ця теорія отримала всесвітнє визнання як одна з найбільш новаторських теорій. Гарднер описує дев'ять видів інтелекту, а також поради про те, як допомогти дітям зміцнити їхні сильні сторони. Теорія множинного інтелекту стверджує, що люди мислять і вчаться багатьма різноманітними способами. Гарднер наголошував, що різні типи інтелекту рідко працюють незалежно. Отож, який у вас та ваших учнів тип інтелекту?

1. Візуально-просторовий інтелект. Люди з візуально-просторовим інтелектом люблять читати та писати для задоволення. Вони добре розгадують головоломки. Діти блискуче інтерпретують малюнки, графіки та діаграми. А ще легко розпізнають візерунки, насолоджуються процесом малювання, створюють графіті, захоплюються живописом і образотворчим мистецтвом. Якщо ваші учні сильні у візуально-просторовому інтелекті, то найкращим вибором професії може стати архітектура, мистецтво чи інженерія.

2. Мовно-вербальний інтелект. Люди із сильним мовно-вербальним інтелектом добре запам'ятовують письмову й усну інформацію, їм подобається читати, дискутувати та виголошувати переконливі промови. Вони вміють доступно пояснювати складні речі, їх люблять у товаристві за гарне почуття гумору і за те, як вони класно вміють розповідати історії. Потенційний вибір професії для дітей, чия сильна сторона — мовно-вербальне розуміння, — це філологія/журналістика, юриспруденція, викладання.

3. Логіко-математичний інтелект. Ці люди блискуче володіють навичками розв'язування задач, їм подобається вирішувати складні завдання з багатьма складовими, їх захоплюють роздуми про абстрактні ідеї. Ще їм до душі наукові експерименти, і вони з легкістю усно озвучать складні обчислення, які більшість людей візьмуться робити лише з калькулятором. Люди з потужним логіко-математичним інтелектом можуть бути успішними вченими, математиками, програмістами, інженерами, бухгалтерами. Це один з найвідоміших типів інтелекту, адже він тісно пов'язаний з успішністю.

4. Тілесно-кінестетичний інтелект. Танці та спорт — головне захоплення і пристрасть для людей з тілесно-кінестетичним інтелектом. Вони люблять створювати речі своїми руками, мають чудову фізичну координацію і запам'ятовують речі, роблячи їх. Якщо дитина володіє такими характеристиками, розгляньте професії у сфері будівництва, акторства, естрадно-циркового мистецтва.

5. Музичний інтелект. Володарі музичного інтелекту мислять з точки зору ритму і звуків. Вони дуже цінують музику, можуть самі створювати мотиви пісень, пречудово розрізняють фальш і їх не відірвати від екранів, коли показують «Голос країни» чи інші музичні шоу. Ці люди люблять співати та грати на музичних інструментах, легко розпізнають музичні тони. А ще добре розуміють музичну структуру, ритм і ноти, їм легко запам'ятати навіть складну мелодію чи пісню. Якщо дитина має сильний музичний інтелект, вона може стати музикантом, композитором, співаком, диригентом, музичним критиком.

6. Міжособистісний інтелект. Люди із сильним міжособистісним інтелектом добре розуміють людей і взаємодіють з ними. Вони з легкістю оцінюють емоції, мотивацію, бажання та наміри оточуючих. Прекрасно спілкуються вербально й невербально. Учні з таким типом інтелекту можуть озвучувати власне бачення ситуації геть в іншому світлі, аніж всі інші. Ви можете помітити, що ці діти здатні вирішувати конфлікти в групі та легко будувати стосунки як з будь-ким з однолітків, так і з поважними дорослими. Де можуть досягти успіху люди з високими балами з міжособистісного інтелекту? Це чудові психологи, філософи, коучі, менеджери з продажів і навіть політики.

7. Внутрішньоособистісний інтелект. Ці люди якнайкраще усвідомлюють власні емоційні стани, почуття та мотивацію. Вони насолоджуються саморефлексією та оцінкою своїх особистих сильних сторін. Таким людям подобається аналізувати теорії та ідеї, вони мають високу самосвідомість і розуміють глибинне коріння почуттів. Люди з таким типом інтелекту приречені на успіх у царині філософії, можуть стати письменниками, теоретиками, вченими.

8. Натуралістичний інтелект. Восьмий вид множинного інтелекту — доповнення до дев'ятого, що був представлений у 1999 році. «Натуралісти» співзвучні з природою і зацікавлені в її плеканні та дослідженні. Вони обожають відкривати щось нове, уважні до деталей. Подейкують, що такі люди тонко усвідомлюють навіть незначні зміни в навколишньому середовищі.

Ваші учні-«натуралісти» можуть проявляти глибокий інтерес до ботаніки, біології, зоології. Вони легко класифікують і каталогізують інформацію. Люди з таким типом інтелекту у захваті від туристичних походів, кемпінгу й поважають садівництво. Перед вами — майбутні біологи, природоохоронці, садівники й прогресивні фермери.

9. Екзистенційний інтелект. Ці діти найбільше зацікавлені світом у філософському розумінні – навіщо ми всі прийшли на планету, що на нас чекає, який сенс нашого буття? Чому виник Всесвіт, що було до нього, а якщо нічого не було – звідки ж він почався? Шукати питання й досліджувати – улюблене заняття «екзистенційних» розумах. Цей тип інтелекту чудово пасує філософам, з ним легко стати релігієзнавцем, можна розглянути і шлях священнослужителя. Чимало психотерапевтів і митців теж мають даний тип інтелекту [4].

10. Отже, яким чином ми можемо розвивати інтелект дитини за теорією «множинного інтелекту» Говарда Гарднера? (табл. 1).

Застосування теорії «множинного інтелекту» ґрунтується на врахуванні індивідуальних психологічних особливостей дітей та створенні умов та шляхів для їх активізації в умовах навчально-пізнавальної діяльності. Виходячи із опису теорії, можна припустити, що одні діти можуть легше, ніж інші, навчатися завдяки стимулюванню та підкріпленню домінуючих видів їх здібностей.

У Державному стандарті базової середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, зазначається: метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх

Таблиця 1

Типи інтелекту, види діяльності, професії

Типи інтелекту	Види діяльності	Професії
візуально-просторовий	Залучення до квестів, 3-Д моделювання, фото-відеозйомка, створення карти місцевості, створення малюнків, дизайнерських проектів.	Архітектор, скульптор, художник, інженер тощо.
мовно-вербальний	Залучення до читання (читацький гурток), до дискусій (Дискусійний клуб), до написання різноманітних есе, творів, до ведення блогу, до написання власних жартів тощо.	Філолог, журналіст, юриспруденція, викладання.
логіко-математичний	Залучення до настільних ігор логіко-математичного спрямування, до ведення сімейного бюджету, до читання книг з використанням індукції та дедукції тощо	Фахівці в галузі точних наук, програмісти (працівники ІТ – сфери), інженери, бухгалтери, менеджери тощо.
тілесно-кінестетичний	Залучення до занять в творчих майстернях та майстер-класах, гуртках і секціях для фізичного розвитку: різні види хореографії, боротьба, бокс, футбол, до експериментування тощо.	Гончар, будівельник, актор, естрадно-цирковий працівник тощо.
музичний	Залучення до участі в музичному гуртку, до майстер-класів із гри на різних інструментах, до шкільних, позашкільних та домашніх концертів, до дубляжів персонажів казок, мультфільмів тощо.	Музикант, композитор, співак, диригент, музичний критик тощо.
міжособистісний	Залучення до тематичних посиденьок, до участі в майстерках тощо.	Психолог, філософ, коуч, менеджер з продажів тощо.
внутрішньоособистісний	Залучення до розповіді історій, до створення «Щоденника емоцій», до фотографування та висвітлення знімків тощо.	Філософи, письменники, вчені тощо.
натуралістичний	Залучення до спостереження за птахами, колекціонування метеликів і комах, дослідження дерев або догляду за тваринами, до походів у гори тощо.	Біологи, природоохоронці, садівники, агрономи, фермери, ветеринари тощо.
екзистенційний	Залучення до філософствування, медитування, вивчення історії, культури, релігії, обговорення запитань до Всесвіту тощо.	Релігієзнавці, священнослужителі, психотерапевти тощо.

соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної

освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [5].

Здібності - це вроджені або природні таланти, які притаманні кожному з нас. Вони можуть бути пов'язані з інтелектуальними, творчими, соціальними або фізичними здібностями. Важливо розуміти, що кожна людина унікальна, і вона може мати різноманітні здібності, які потребують розвитку та використання [6].

Навчаючи та виховуючи дітей в школі, залучаючи їх до різноманітної позашкільної роботи, ми створюємо те середовище, де дитина має можливість всебічно розвиватись.

Висновки. На сучасному етапі розвитку освітніх тенденцій пріоритетом є розвиток та становлення дитини як гармонійно розвиненої особистості. Кожна людина має свої унікальні таланти та природні здібності, які потребують уваги, навчання і практики для максимального розвитку.

Особистісно зорієнтована освіта є переходом від одноманітного, типізованого сьогодення до реалізації засад теорії множинного інтелекту.

Самосвідомість, постійне навчання, підтримка від оточуючих і прийняття викликів допоможуть розкрити і примножити наш потенціал. Зростання та розвиток здібностей приведуть до більш цілісного та задоволеного життя, де кожен з нас може примножити свій внесок у суспільство і світ.

Отже, застосування теорії «множинного інтелекту» в освітньому процесі допоможе дітям зрозуміти свої здібності та тим самим максимально самореалізуватися.

Список використаних джерел

1. Гирич Г., Слинькова Т. Практичний інтелект і його роль у формуванні творчої особистості учнівської молоді в умовах позашкільної освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Серія «Педагогічні науки»* 2018.

С.

32

–

39.

URL:

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734361/1/Statty%202018_Girich%2C%20Slinkova.pdf (дата звернення: 07.10.2024).

2. Вікіпедія. URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82> (дата звернення: 07.10.2024).

3. Трухан-Базалійська Т.Л., Місечко О.Є. Застосування теорії множинного інтелекту як засобу індивідуалізації іншомовної підготовки фахівців сфери туризму. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування»*. 2012 р. URL: https://confcontact.com/2012edu/tom2/29_Trukhan_Bazaliyska.htm (дата звернення: 07.10.2024).

4. Юрченко О. 9 типів інтелекту за Говардом Гарднером: який у ваших учнів? *Офіційний сайт «ГС «Освіторія»*. 2023. URL: <https://osvitoria.media/experience/9-typiv-intelektu-za-govardom-gardnerom-yakuj-u-vashyh-uchniv> (дата звернення: 07.10.2024).

5. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 898 від 30.09.2020 р. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886 (дата звернення: 07.10.2024).

6. Український психологічний ХАБ. URL:

<https://www.psykholoh.com/post/%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%86%D0%B5> (дата звернення: 07.10.2024).